

льно більше займатися самопідготовкою, краще готуватись до занять, виступів на сцені, прислухатися до думки педагогів та сокурсників. Студентам з заниженою самооцінкою до виконання рекомендуються вправи, які дають їм можливість побачити власні переваги, розвивають вміння мислити про себе в позитивному руслі («Хто я?», «Мої позитивні риси» тощо).

На четвертому етапі процесу самовдосконалення педагогічної самоєфективності проводяться діагностувальні зрізи. Якщо на останньому етапі виявляється, що робота над програмою саморозвитку не дала позитивних результатів, відбувалось повернення до першого етапу.

Висновки. Отже, враховуючи практику педагогічної роботи й сучасні умови нашого буття, педагогічна самоєфективність є одним із можливих і перспективних шляхів підвищення рівня професіоналізму та конкурентоспроможності педагога європейського рівня. Формування педагогічної самоєфективності майбутніх учителів музики може реалізовуватись через низку педагогічних умов: актуалізація ціннісного ставлення майбутніх учителів музики до оволодіння педагогічною самоєфективністю, створення рефлексивно-оцінного середовища в навчально-виховному процесі педагогічного коледжу, організація самовдосконалення майбутніх учителів музики в контексті формування професійної самоєфективності.

Список використаних джерел

1. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. – СПб.: Евразия, 2000. – 320 с.
2. Большой толковый психологический словарь: в 2 т. [пер. с англ.] / [под ред. А. Ребера]. – М.: АСТ: Вече, 2003. – 560 с.
3. Г. Лефрансуа. Теория научения. Формирование поведения человека / Ги Лефрансуа. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2003. – 278 с.
4. Философский энциклопедический словарь. / [гл. редакция: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
5. Фрейдджер Р. Личность. Теории, упражнения, эксперименты / Роберт Фрейдджер, Джеймс Фейдмен. Пер. с англ. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2006. – 704 с.
6. Bandura A. Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press, 1995.

Крижановський М.М., Фурман О.І.
Криворізький державний
педагогічний університет

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАОЧНОСТІ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ НА ЗАНЯТТЯХ ДІМ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРАЦЯ»

Анотація. У статті розглядається проблема вивчення студентами пластичної анатомії чотириногих тварин та птахів за допомогою застосування об'ємного наочного матеріалу на заняттях з декоративно-прикладного мистецтва на технолого-педагогічному факультеті. Показано, що успішний формуючий процес суттєво залежить від знання пластичної анатомії.

Ключові слова. пластична анатомія, об'ємний наочний матеріал, скелет, м'язи, конструкція.

Анотация. Крижановский М.М., Фурман О.И. Принцип построения объемного наглядного материала по пластической анатомии на технологическом факультете. В данной статье рассматривается проблема изучения студентами пластической анатомии четвероногих животных и птиц при помощи применения объемного наглядного материала на занятиях по декоративно-прикладному ис-

кустве на технологічно-педагогічному факультеті. Показано, що успішний формообразуючий процес значительно залежить від знання пластичної анатомії.

Ключові слова: пластична анатомія, об'ємний наглядний матеріал, скелет, мускулатура, конструкція.

Annotation. Крижановський М.М., Фурман А.И. Principle of construction of by volume evident material on a plastic anatomy on a technological-pedagogical faculty. In this article the problem of study of plastic anatomy of four-footed animals and birds students is examined through application of by volume evident material on employments after the decoratively-applied art on a technological-pedagogical faculty. It is shown that a successful formoobrazuyushchy process considerably depends on knowledge of plastic anatomy.

Keywords: plastic anatomy, by volume evident material, skeleton, musculature, construction.

Постановка проблеми. В Україні педагогічна освіта на початку двадцять першого століття вимагає значних перетворень пов'язаних із процесами інтеграції нашої держави до світового співтовариства і ставить перед педагогами високі вимоги до формування професійної майстерності в процесі вивчення декоративно-прикладного мистецтва студентами технологічно-педагогічного факультету, які відповідають вимогам сьогодення і сприяють зростанню культурологічного значення освіти.

Актуальність і справедливості таких вимог стосовно навчального процесу у вищій школі ставить особливі вимоги до становлення особистісних та професійних якостей майбутніх вчителів-трудоуників в умовах загальноосвітньої школи – підвищенням ролі декоративно-прикладного мистецтва спрямованого на виховання гармонійної особистості, як майбутнього будівника матеріальних і духовних цінностей нашого народу.

Декоративно-прикладне мистецтво, якому відводиться головна роль у формотворчому процесі має ряд проблем пов'язаних із вивченням пластичної анатомії чотириногих тварин та птахів на заняттях з художньої праці. На наш погляд, однією з проблем під час вивчення студентами технологічно-педагогічного факультету елементів декоративно-прикладного мистецтва є відсутність у навчальній програмі процесу вивчення пластичної анатомії та наочних посібників.

Робота виконана в контексті програм НДР Криворізького державного педагогічного університету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Народження декоративно-прикладного мистецтва безпосередньо пов'язано із першими кроками первісної людини у пізнанні навколишньої природи та світу тварин та птахів. Зображеннями диких звірів прикрашалися стоянки і печери давніх людей, предмети побуту, зброя праці.

Витвори декоративно-прикладного мистецтва, які дійшли до нас із сивої глибини віків, відображають фантазію древніх художників їх спостережливість за життєвою правдою через тривалі спостереження. Образ тварин у декоративно-прикладному мистецтві древні художники формували у поєднанні умовно-реального і фантастичного, яке допускає сама природа. Такі прийоми застосовують і сучасні художники.

Анімалістична тематика займає значне місце у декоративно-прикладному мистецтві і має спадковість із формами знайденими художниками минулих часів. Серед створеного сучасними художниками в цьому жанрі зразу виділяються ті речі, де художник добре знає анатомію тварини, тонко відчуває міру дозволеного спрощення її форми, межі умовності. У методичній та професійній літературі по анатомії (С.В.Афанасьєв, В.Н.Ляхов, А.Е.Брем, В.А.Ватагін, Г.Н.Карлов, А.Ф.Клімов, А.М.Лаптев, М.Ц.Рабінович) важливе місце приділяється цій проблемі. Але ми вважаємо, що на технологічно-педагогічному факультеті під час вивчення декоративно-прикладного мистецтва недостатньо розроблена методика вивчення анімалістичного жанру.

Мета роботи. У зв'язку з тим, що на заняттях по вивченню декоративно-прикладного мистецтва на технологічно-педагогічному факультеті пластична анатомія тварин та птиць не вивчається, необхідно створити об'ємний наочний матеріал, який розкриватиме суть пластичної анатомії, допомагаючи правдивіше формувати образ тварин та птиць.

Отримані результати. Тіло тварини може робити найрізноманітніші рухи: бігти, стрибати, сидіти чи лежати. У зв'язку із такими рухами відбувається зміна зовнішньої форми, а це призводить до значних ускладнень під час зображення студентами технологічно-педагогічного факультету чотириногих тварин та птиць на практичних заняттях з декоративно-прикладного мистецтва.

Тому виникає необхідність вивчення того, що створює форми тварин та птахів, і того, від чого залежать закономірності їх руху, статички та динаміки – тобто пластичної анатомії, яка дає можливість створювати правдивий образ, вільно працювати від себе в композиції.

Перш, чим розглядати процес формотворення наочності з пластичної анатомії тварин та птиць, необхідно нагадати, що об'ємний наочний матеріал для студентів технологічно-педагогічного факультету повинен розкривати принципи побудови форми чотириногих тварин та птиць через великі маси, які в свою чергу складені із менших об'ємів.

«Власне у пізнанні великих масивів і в умінні зв'язати їх між собою, тобто побудувати фігуру, і полягає найбільш важлива ціль вивчення пластичної анатомії.

Добре побудовану фігуру легко закінчити, деталізувати на основі знання форми окремих анатомічних деталей – м'язів, кісток, суглобів. Але якщо фігура побудована погано, то навіть при правильному зображенні окремих подробиць фігура буде «розвалюватися» [4, с.74].

У залежності від функції і місця розташування кісток скелету та м'язів їх поділяють та вивчають як кістки та м'язи тулуба, плечового поясу та передніх кінцівок, тазу і задніх кінцівок, голови.

Тулуб є основою будь-якої живої форми. Це вмістилище для внутрішніх органів, які дають життєві сили організму. Згідно одному із законів

композиції (виділення головного в цілому) тулуб є головною частиною і складається із грудної клітини та тазу, які з'єднані між собою хребетним стовпом. Рух грудної клітини по відношенню до тазу відбувається за допомогою м'язів, які розгинають тулуб, згинають його та роблять повороти вліво і вправо.

Отже, тулуб є рухливим механізмом, складеним із тазу (без м'язів тазу які ідуть до задніх ніг), грудної клітини (без м'язів плечового поясу) хребетного стовпа (без шийної та хвостової частини) та м'язів, з'єднуючих грудну клітину, таз і хребет.

Конструкція грудної клітини і тазу (на відміну від людської вони здавлені з боків) є незмінна по формі. Завдяки пластичності хребетного стовпа вони змінюють тільки взаємне розташування відносно одне одного.

«У м'язовий масив хребетного стовпа входять довгий м'яз спини, самий потужний, клубнево-реберний, самий боковий, які допомагають штовхати тулуб вперед піднімаючи його передній часину...»

Черевна порожнина являє собою яйцеподібну форму повернуту тупим кінцем до грудної клітини, а звуженим до тазу... Нерухомою опорою черевної мускулатури служить поясний відділ хребетного стовпа і тазовий пояс. З боків і знизу живота іде ряд пересікаючи пластинчатих м'язів, формуючих черевний прес. Із м'язів черевного пресу енергійно-працює косий черевний зовнішній м'яз із направленням волокон спереду і зверху назад і вниз і косий черевний внутрішній м'яз у зворотньому напрямку волокон – ззаду і зверху вперед і вниз» [3, с.54].

М'язи плечового поясу закріплені на обширній частині тулуба і розділені на дві групи: одна зверху друга знизу і з'єднують тулуб із лопаткою, тулуб із плечем, тулуб і плече із головою.

М'язи плечового поясу фіксують і кріплять лопатку на тулубі у визначеному положенні, піднімають і опускають тулуб між лопатками, висовують лопатку вперед і відводять назад, притуляють до тулубу і відводять від нього. Завдяки такому з'єднанню тулуб нібито висить між лопатками, виступаючи надійним амортизатором під час прийняття на себе ваги тіла.

Лопатка рухається навколо постійного центру обертання. Якщо нижня частина іде вперед, то верхня зміщується назад і навпаки.

У тварин, які відносяться до ступневих і пальцевоходячих, м'язи сильно розвинені в районі лопатки і плеча, зовсім зникають у районі зап'ястя, де вони переходять у сухожилля.

«У цілому область плеча виглядає м'язистим трикутником, однією вершиною направленим до зап'ястя. Ця форма ще рельєфніше виражена у копитних (коні, рогата худоба, свині). Втративши можливість до хапаючих рухів, їх лапа цілком ввійшла в підтримуючий стовп і, по суті діла, залишилася без пальцевих м'язів. У копитних ці м'язи перетворилися в сухожилля-зв'язки. У м'язах грудних кінцівок виділяють три м'язових комплекси. Перший, розташований на лопатці і плечовій кістці, змушує рухатися

плечовий і ліктьовий суглоби. У даному місці надзвичайно розвинута група м'язів, розгинаючих ліктьовий суглоб.

Другий м'язовий комплекс призначений взаємодіяти на компоненти, які складають лапу, - від зап'ясного суглобу до останньої фаланги пальця.

Третій м'язовий комплекс розвинутий у стопо- і пальцеходячих, що мають групу коротких пальцевих м'язів, які лежать в області п'ясних кісток, тобто в самій лапі. Кожний із цих м'язів керує тільки одним пальцем» [3, с.63].

М'язи грудної кінцівки виконують такі основні рухи як згинання, розгинання, відведення в сторону і притискання, супінацію і пронацію.

Мускулатура тазової кінцівки у наслідок нерухомої системи зв'язку тазового поясу із тулубом служить головним штовхачем тулубу вперед і відзначається особливою потужністю м'язів.

«Відповідно місцезростаюванню і функціям мускулатуру тазової кінцівки розділяють на два комплекси: у перший входять м'язи, що діють на стегно і гомілку через тазово-стегновий і колінний суглоби, другий – м'язи, що розташовані в області гомілки і які віддають свою енергію скачковому і пальцевому суглобам» [3, с.66].

Рушійна сила, зосереджена в сідничних м'язах, робить задні ноги потужнішими, ніж передні. Механіка руху задніх кінцівок у всіх тварин майже одна і та ж.

У цілому принцип руху тварин такий: висхідна точка м'язової сили – хрестець, вертикальні і горизонтальні, а також кругові рухи хребетного стовпа більше всього розвинуті в шийному відділі, менше - у появному. Грудна клітина і таз самостійних рухів не виконують.

Форми тварин надзвичайно пластичні та красиві і відповідають закономірному, економічному, у вищій ступені логічному і міцному творінню природи. Анатомія – це формотворчий матеріал для анімалістичного мистецтва, без цієї бази важко прийти до серйозних, позитивних результатів. Знання анатомії скорочує шлях пізнання і збагачує його результати.

На наш погляд, знайомство студентів технолого-педагогічного факультету з пластичною анатомією тварин та птахів на заняттях декоративно-прикладного мистецтва обов'язково «...повинне супроводжуватися демонстрацією об'ємних наочних посібників, тобто скелету і муляжів (а не тільки рисунків і таблиць)» [4, с.4]. «Хоча вивчення окремих м'язів обов'язкова необхідність, але це не сама головна задача того, хто вивчає. Важливіше всього простежити, як з окремих м'язів, прикриваючи кістки і суглоби у з'єднанні із другими м'язами, кістками, суглобами складаються об'єми тіла. Окремі м'язи, кістки і суглоби – це як букви, а великі об'єми - слова і речення. Подібно тому, як із літер складається слово, із слів - речення, так із окремих м'язів, кісток і суглобів складаються об'ємні форми всього тіла» [4, с.73-74].

Об'ємний наочний матеріал повинен мати яскраво виражену конструктивну основу, яка допомагає легше зрозуміти форму та вивчати меха-

ніку руху. «Основа грамотного зображення тварин у знанні його конструкції» [3, с.122].

Висновки. Об'ємний наочний матеріал для вивчення анатомії тварин повинен бути представлений двома моделями однієї і тої ж тварини в однакових позах. Перша модель відображає скелет, а друга розкриває сутність великих м'язових масивів, що покривають кістяк.

Такі наочні посібники допоможуть студентам технологічно-педагогічного факультету в деякій мірі компенсувати пробіл із пластичної анатомії. Розглядаючи модель кістяка та модель, скорше навіть не знаючи назви тої чи іншої кістки або м'язу, можна побачити, де кріпляться м'язи, які кістки вони покривають повністю, які частково, а також зрозуміти як формується об'єм тіла тварини.

Звичайно об'ємний наочний матеріал не може замінити знання з пластичної анатомії, але в деякій мірі разом із малюнками та таблицями поповнить знання студентів технологічно-педагогічного факультету по анатомії та допоможе професійно оволодіти анімалістичним жанром на заняттях декоративно-прикладного мистецтва.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Актуальність проблеми для сучасної системи освіти передбачає продовження дослідження, а отримані висновки – перевірки і впровадження в навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Ватагин В. А. Изображение животного. Записки анималиста / В. А. Ватагин. - М.: Искусство, 1957.
2. Громов В. И. Из прошлого земли / В. И. Громов. - М.: Воениздат, 1955.
3. Карлов Г. Н. Изображение птиц и зверей: [книга для учителя] / Г. Н. Карлов. - М.: Просвещение, 1978.
4. Рабинович М. Ц. Пластическая анатомия человека, четвероногих животных и птиц и ее применения в рисунке: [учебник для художественных и художественно-промышленных училищ] / М. Ц. Рабинович. - [изд. 2-е перераб. и доп.]. - М.: Высш. Школа, 1978.
5. Шитников В. Н. Звери и птицы нашей страны / В. Н. Шитников. - М.: Молодая гвардия, 1957.

Лю Бинцян
Национальная музыкальная
академия Украины им. П.И. Чайковского

ТЕХНОЛОГИЯ ИНТЕГРАЦИИ ВЫРАЗИТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В КИТАЙСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ ДРАМЕ КУНЦЮЙ В ЕЕ ПАРАЛЛЕЛЯХ К ЛИТУРГИЧЕСКОЙ ДРАМЕ-МИСТЕРИИ ЕВРОПЫ

Анотація. Стаття освітлює питання історическої метафізики на прикладі паралелізму художественних подій 15 – 16 століть за їх актуальності для сучасних слухачів.

Ключевые слова: китайская музыкальная драма Кунцюй, литургическая драма, историческая метафизика.

Анотація. Лю Бинцян. Китайська музична драма Кунцюй в її паралелях до літургічної драми – містерії Європи. Стаття висвітлює питання історическої метафізики на прикладі паралелізму художественних подій 15 – 16 століть за їх актуальності для сучасних слухачів.

Ключевые слова: китайська музична драма Кунцюй, літургічна драма, історична метафізика.